

Mediacje w sprawach rodzinnych. Wizja lepszego jutra

Mgr Iwona Wolańska – Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach

Ur. w 1990 r. w Busku-Zdroju. Absolwent Wydziału Pedagogicznego i Artystycznego Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach na kierunku pedagogika o specjalności resocjalizacja i profilaktyka społeczna. Obecnie studia doktoranckie na kierunku pedagogika. Zainteresowania badawcze: mediacje w sprawach rodzinnych, karnych i nieletnich, wychowanie w rodzinie, rodzina w kryzysie, migracje zagraniczne w celach zarobkowych, religijność i imoralność młodzieży.

Wprowadzenie terminologiczne

Aby można było dokonać analizy problematyki mediacji w sprawach rodzinnych należy wpierw zdefiniować związane z nią terminy. Otóż, Franciszek Adamski zauważa, iż rodzina to „Grupa społeczna, która jest duchowym zjednoczeniem wąskiego grona osób, skupionych we wspólnym ognisku domowym aktami wzajemnej pomocy i opieki, opartych na wierze w prawdziwą lub też domniemaną łączność biologiczną, tradycję rodzinną i społeczną”¹. Z kolei Zbigniew Tyszka uważa, że „Rodzina stanowi integralną część społeczeństwa, stanowi jego najmniejszą, a zarazem podstawową komórkę. Jest najważniejszą grupą społeczną. Rodzina jest zbiorowością ludzi powiązanych ze sobą więzią małżeństwa, pokrewieństwa, powinowactwa lub adopcji”².

Można uznać, że pustki spowodowanej brakiem kochającej się i szczęśliwej rodziny nikt i nic nie będzie w stanie wynagrodzić dziecku. Poczucie odrzucenia będzie towarzyszyło dziecku na każdym jego kroku, dlatego tak ważne jest, aby zarówno ojciec jak i matka potrafili sprostać nadanemu im wychowawczemu zadaniu. W momencie podjęcia decyzji o rozstaniu nic tak nie powinno spajać, jak troska o dobro ich dziecka. Można bowiem zasadnie dokonywać polemiki w momencie rozpatrywania sytuacji około rozwodowej w aspekcie zaspakajania potrzeb dziecka oraz wywiązania się z roli rodzica. Czy można dalej być idealnym ojcem/ idealną matką, nie będąc idealnym mężem/żoną? Stąd też szczególnego znaczenia nabiera fakt, aby każdego człowieka traktować podmiotowo, a jego sytuację życiową rozpatrywać z wielu perspektyw. Zdarza się, że swoim dzieckiem o wiele lepiej opiekują się osoby nie pozostające ze sobą w związku małżeńskim, niż pary z wieloletnim stażem. Znane są też przypadki ojców i matek, którzy efektem przemyslaných i dojrzałych decyzji nie są ze sobą, ale potrafią się porozumieć w kwestii wychowania ich ukochanego dziecka. Kazimierz Pospiszyl nadmienia, że „Tak jak w dzieciństwie poczucie ukojenia wielu trosk, poczucie bezpieczeństwa i radości życia mały człowiek uzyskiwał poprzez świadomość miłości i opiekuńczości rodziców, tak teraz, gdy sam jest rodzicem, źródłem tych stanów psychicznych staje świadomość, że oto on sam musi stanowić oparcie psychiczne i materialne dla własnych dzieci i dla innych wchodzących w skład rodziny. Zdawanie sobie z tego sprawy jest bardzo często źródłem nie tylko potrzebnej

¹ F. Adamski, *Socjologia małżeństwa i rodziny*, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa 1982, s. 21.

² Z. Tyszka, *Rodzina*, [w:] W. Pomykało (red.), *Encyklopedia Pedagogiczna*, Fundacja Innowacja, Warszawa 1997, s. 695.

energii życiowej, lecz także najczęściej najważniejszym sensem i celem życia”³.

Słownik wyrazów obcych i zwrotów obcojęzycznych wskazuje, iż termin „mediatio” w języku łacińskim oznacza pośredniczyć w sporze w celu doprowadzenia do zgody⁴. Z kolei Słownik pojęć prawniczych „Black’s Law Dictionary” definiuje mediację jako „(...) niewiążącą metodę rozwiązywania sporów, w której bierze udział neutralna osoba trzecia, mająca za zadanie pomoc stronom zaangażowanym w spór w osiągnięciu wspólnie akceptowalnego rozwiązania”⁵. Warto również podkreślić, iż zdaniem Christophera W. Moore „Mediacja jest interwencją w toczące się negocjacje lub konflikt, podjętą przez akceptowaną trzecią stronę, która nie ma autorytatywnej władzy pozwalającej na podjęcie decyzji rozstrzygającej spór, lecz pomaga stronom w dobrowolnym osiąganiu przez nie wzajemnie akceptowanego porozumienia w kwestiach spornych”⁶. Mając na uwadze powyższe rozważania, aby spotkanie można było nazwać mediacyjnym i miało taki charakter, musi w nim uczestniczyć i prowadzić go osoba neutralnego i bezstronnego mediatora. W literaturze przedmiotu funkcjonuje wiele opracowań omawianych definicji, lecz przy założeniu, że każda z nich będzie spełniała tę zasadę.

Specyfika mediacji w sprawach rodzinnych

Według Lisy Parkinson „Mediacje rodzinne są formą mediacji, w których mediator pomaga parom na dowolnym etapie separacji lub rozwodu rozważyć możliwe opcje rozwiązań i lepiej komunikować się w celu osiągnięcia wspólnych decyzji na temat aktualnych i przyszłych uzgodnień. Uzgodnienia te mogą dotyczyć spraw dzieci, finansów i własności oraz samej separacji i rozwodu”. Specyfika mediacji rodzinnych z kolei skupia się wokół „(...) wypracowywania rozwiązań dotyczących spraw rozwodowych, opieki nad dzieckiem i regulacji kontaktów z rodzicami, problemów rodzinnych, adopcji, kontraktów przedmażeńskich czy nawet przemocy domowej”⁷. Zgodnie z Art. 445 Ustawy z dnia 28 lipca 2005 roku o zmianie ustawy Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw „W każdym stanie sprawy o rozwód lub separację sąd może skierować strony do mediacji celem ugodowego załatwienia spornych kwestii (...) alimentów, sposobu sprawowania władzy rodzicielskiej, kontaktów z dziećmi oraz spraw majątkowych podlegających rozstrzygnięciu w wyroku orzekającym rozwód lub separację”⁸. Niemniej jednak z Art. 436 §1 i 2 przede wszystkim dowiadujemy się, że przedmiotem mediacji jest pojednanie małżonków w sytuacji, gdy istnieje szansa na utrzymanie małżeństwa. Ponadto „(...) zawsze wtedy, gdy konflikty rodzinne znajdują się w sądzie, wówczas sytuacja konfliktowa komplikuje się jeszcze bardziej. Procedura sądowa skłania, aby osoby zaangażowane w konflikt stały się przeciwnikami, a nie sprzymierzeńcami poszukującymi wspólnego rozwiązania”⁹. Trzeba również zauważyć, iż mediacje rodzinne są o wiele bardziej skomplikowane od pozostałych, ponieważ sytuacja rozwodowa niesie ze sobą rozwiązania problemów zarówno w perspektywie indywidualnej każdego z małżonków, jak i rodzinnej¹⁰.

Konkludując, tego typu mediacje dają szansę na ugodową regulację stosunków małżeńskich i rodzinnych, a co za tym idzie na znalezienie wyjścia z sytuacji konfliktowej w jakiej, mniej lub bardziej świadomie znaleźli się. Trzeba nadto zauważyć, że każda polska rodzina doświadcza różnorodnych problemów, lecz kluczowymi stają się sposoby radzenia sobie z kryzysem. Przy czym nie wolno zapominać, iż istnieją rodziny w których panuje problem

³ K. Pospiszyl, *O chronieniu więzi rodzinnych, które są siłą niezwykłą*, „Małżeństwo i rodzina”, nr 2/2002, s.11.

⁴ W. Kopaliński, *Słownik wyrazów obcych i zwrotów obcojęzycznych*, Wiedza Powszechna, Warszawa 1989, s. 325.

⁵ *Black’s Law Dictionary*, West Publishing Company, Minneapolis 2001, s. 97.

⁶ Ch. W. Moore, *The mediation process. Practical strategies for resolving conflict*, San Francisco 1996, s. 15.

⁷ H. Przybyła-Basista, *Proces mediacji rodzinnych-od teorii do praktyki*, „Mediator” 2002, nr 21, s. 7.

⁸ Ustawa z 28 lipca 2005 roku o zmianie Kodeksu Postępowania Cywilnego oraz niektórych innych ustaw, Dz. U. 2005 nr 172, poz. 1048.

⁹ H. Przybyła-Basista, *Proces mediacji rodzinnych-od teorii do praktyki*, „Mediator” 2002, nr 21, s. 10.

¹⁰ Zob. M. Beisert, *Rozwód. Proces radzenia sobie z kryzysem*, Poznań 2000.

uzależnieniowy, przemoc i agresja, bezrobocie jej członków, a w konsekwencji niedostatek materialny, etc. Nie oznacza to, że tzw. „wyborem mniejszego zła” ma być przykład kobiety bitej i poniżanej przez męża z którym jest tylko ze względu na ich dzieci, jak i fakt, że jest zależna materialnie od swojego oprawcy. Mediacje w sprawach rodzinnych niosą pomoc każdej osobie, której pomimo błędów, jakie popełnia, nie jest obojętne szczęście jej rodziny.

Tabela 1. Postępowania w sprawach rodzinnych w sądach powszechnych zakończone w wyniku postępowania mediacyjnego w latach 2006-2015

Rok	Wynik postępowania mediacyjnego		Σ
	Uгода	Brak ugody	
2006	127	83	210
2007	155	95	250
2008	216	146	362
2009	340	247	587
2010	439	380	819
2011	471	461	932
2012	559	555	1114
2013	521	546	1067
2014	574	540	1114
2015	856	804	1660
Σ	4258	3857	8115

Źródło danych: [https://ms.gov.pl/pl/dzialalnosc/mediacje/publikacje-akty-prawne-statystyki/\[data dostępu: 09.10.2016 r.\]](https://ms.gov.pl/pl/dzialalnosc/mediacje/publikacje-akty-prawne-statystyki/[data dostępu: 09.10.2016 r.]) Opracowanie własne.

Ministerstwo Sprawiedliwości opublikowało dane statystyczne dotyczące przeprowadzonych w latach 2006-2015 w Polsce, mediacji rodzinnych. Zostały one zaprezentowane w powyższej tabeli nr 1. Z raportu można wnioskować, że w przeciągu ostatnich lat stale wzrasta zainteresowanie mediacjami w sprawach rodzinnych. Stąd też ogromnego znaczenia nabiera potrzeba jej promowania wśród ludzi doświadczających różnorodnych kryzysów życiowych. O ile w 2006 roku spraw kierowanych na mediację było 210, o tyle w 2015 roku ich liczba wynosiła 1660. Warto jednak zauważyć, że nie ma wyraźnej różnicy pomiędzy liczbą zawieranych ugód, a ich brakiem. Można bowiem przypuszczać, że osobom biorącym udział w mediacji brakuje dostatecznych kompetencji psychospołecznych. Z drugiej jednak strony ideą mediacji było, aby pomóc osobom pozostającym ze sobą w sytuacji spornej. Niejednokrotnie zdarza się, że małżonkowie nie widzą żadnego rozwiązania z sytuacji w jakiej się znaleźli. Stąd też wymaga się, aby mediator poprowadził spotkanie w taki sposób, aby poszukiwali oni „wspólnego języka”. Celem przyświecającym wspólnym pertraktacjom będzie dobro ich dziecka. Kluczowym słowem wydaje się być słowo „kompromis”. Tak ważne jest, aby dać upust emocjom, pomyśleć nie o sobie, lecz o tym, co może być za dzień, tydzień, za rok.

Konkludując w latach 2006 – 2015 liczba postępowań mediacyjnych w sprawach rodzinnych zakończonych ugodą nieznacznie się różniła od liczby przypadków, w których nie podpisano ugody. Niewątpliwie to dowód, że tego rodzaju mediacje są niezwykle skomplikowane i wymagają wielopłaszczyznowego ujęcia problemów konkretnej rodziny, nie gwarantując

przy tym sukcesu. Jest to tym bardziej ważne, ponieważ celem każdego posiedzenia mediacyjnego będzie m. in. ustalenie wysokości alimentów, uzgodnienie formy i częstotliwości kontaktów rodzica z dzieckiem, sposobu sprawowania władzy rodzicielskiej, czy rozwiązanie kwestii spornej dotyczącej miejsca zamieszkania małoletniego.

Proces mediacyjny zaopatrzony jest w szereg fundamentalnych norm i zasad, których przestrzeganie gwarantuje sprawny jego przebieg¹¹. Z kolei etapy spotkania mediacyjnego warunkują ład i porządek, następujących kolejno po sobie elementów posiedzenia oraz wyznaczają jego strukturę. W efekcie mediacji karnej, strony mogą sformułować ugodę, której treść będzie dotyczyć spraw, będących przedmiotem konfliktu między nimi, lecz niekoniecznie dotyczących czynów opisanych w zawiadomieniu o popełnieniu przestępstwa (np. ugoda może obejmować kwestie dotyczące ich dalszych, wzajemnych relacji, czy informować o formie i terminie ewentualnego zadośćuczynienia)¹².

Rola mediatora w rozwiązywaniu problemów rodzinnych

Niewątpliwie za przebieg mediacji, przede wszystkim odpowiadają strony postępowania mediacyjnego, zaś jakość i częstotliwość relacji zachodzących między nimi będzie decydowała o powodzeniu procesu mediacyjnego. Rola mediatora ogranicza się do profesjonalnego kierowania procesem mediacji, a kluczem do osiągnięcia porozumienia pomiędzy stronami wydaje się być umiejętnie użyte przez niego słowo¹³.

Rozporządzenie Ministra Gospodarki i Pracy z dnia 8 grudnia 2004 roku w sprawie klasyfikacji zawodów i specjalności na potrzeby rynku pracy oraz zakresu jej stosowania zalicza mediatora do kategorii zawodowej o nazwie „Specjaliści do spraw społecznych” i nadaje kod 244504¹⁴. Art. 12 Kodeksu Etyki Mediatora wskazuje na poszczególne jego zadania. Jako przewodniczący mediacji ułatwia stronom wymianę opinii oraz poznanie ich rzeczywistych motywów, oczekiwań i dążeń. Każde posiedzenie mediacyjne stanowi dla mediatora szansę na pomoc uczestnikom mediacji w zrozumieniu ich wzajemnych postaw i ustaleniu akceptowalnych przez nich warunków ugody, zaś jako najważniejsze należy potraktować uświadomienie im jak powinni postępować, aby w przyszłości podobna sytuacja nie miała miejsca¹⁵. Ponadto do zadań mediatora należy sporządzenie dokumentacji z przebiegu posiedzenia mediacyjnego, którą przedstawia organowi kierującemu sprawę do mediacji.

W 2013-2014 roku przeprowadzono badania wśród losowo wybranych studentów pedagogiki Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach dotyczące autorytetu mediatora. Brało w nich udział 200 osób w tym 132 kobiet i 68 mężczyzn.

¹¹ Zob., A. Rękas, *Mediacja na tle doświadczeń państw Unii Europejskiej*, „Mediator”, nr 25/2003, s. 9-24.

¹² Zob., D. Kuźelewski, *Mediacja po nowelizacji kodeksu postępowania karnego- krok ku zwiększeniu roli konsensualizmu w polskim procesie karnym?*, [w:] *Problemy znowelizowanej procedury karnej*, praca zbiorowa pod redakcją Z. Sobolewskiego, G. Artymiak, C. Kłak, Kantor Wydawniczy Zakamycze, Kraków 2004.

¹³ I. Wolańska, *Studenci o autorytecie mediatora*, [w:] *Autorytet: wczoraj, dziś, jutro*, J. Zimny (red.), KUL, Stalowa Wola 2014, s. 955.

¹⁴ Rozporządzenie Ministra Gospodarki i Pracy z dnia 8 grudnia 2004 roku w sprawie klasyfikacji zawodów i specjalności na potrzeby rynku pracy, Dz. U. 2004 nr 265, poz. 2644 ze zm.

¹⁵ *Kodeks Etyki Mediatora*, Warszawa 2006, s. 10.

Tabela 2. Sposoby oddziaływania mediatora poprzez swój autorytet na strony mediacji

Oddziaływania mediatora	Kobiety		Mężczyźni		Σ	
	N	%	N	%	N	%
pomaga w zrozumieniu postaw i oczekiwań	25	18,94	12	17,65	37	18,50
motywuje do pozytywnych zmian i wyznaczania nowych celów	25	18,94	11	16,18	36	18,00
dostarcza pozytywnych wzorców	21	15,91	10	14,71	31	15,50
ukazuje kierunki działania, różne perspektywy patrzenia	23	17,42	14	20,59	37	18,50
uczy rozwiązywania problemów i trudności życiowych	24	18,18	13	19,12	37	18,50
zmusza strony do refleksji nad ich postępowaniem	14	10,61	8	11,76	22	11,00
Σ	132	100,00	68	100,00	200	100,00

Na pytanie „*W jaki sposób mediator oddziałuje poprzez swój autorytet na uczestników mediacji?*” 18,5% ankietowanych uważa, że pomaga on w zrozumieniu wzajemnych postaw i oczekiwań stron postępowania mediacyjnego. Niejednokrotnie zdarza się, że osoby uczestniczące w mediacji nie potrafią w sposób precyzyjny formułować swoich oczekiwań względem procesu mediacyjnego. Postawy, jakie przyjmują podczas mediacji bywają często trudne do wytłumaczenia, stąd też tak ważne jest, aby pomógł im w tym mediator. Również 18,5% badanych uzasadnia, że przewodniczący mediacji oddziałując poprzez swój autorytet na uczestników spotkania mediacyjnego ukazuje im kierunki działania oraz różnorodne perspektywy patrzenia na ich problem. Nierzadko wydaje się, że strony postępowania mediacyjnego tkwią w sytuacji bez wyjścia i nie potrafią sami rozwiązać piętrzących się nieporozumień. Pełni nadziei decydują się na mediację.

Dokonując wartościującej refleksji warto zauważyć też, że w przekonaniu 18,5% badanych studentów mediator uczy rozwiązywania problemów i trudności życiowych. Można przyjąć, że nauka bezcennych i niezwykle przydatnych w codziennym życiu umiejętności psychospołecznych, będzie w przyszłości owocowała tym, że znajdując się w podobnej sytuacji, będą potrafili samodzielnie ją rozwiązać. Ponadto 18% respondentów wskazuje na motywację do pozytywnych zmian i wyznaczania nowych celów. 15,5% ankietowanych uważa, że mediator poprzez swój autorytet dostarcza pozytywnych wzorców, a przede wszystkim pokazuje na własnym przykładzie jak ważne jest posiadanie w życiu systemu norm, zasad i wartości. Reasumując, autorytet mediatora uznawany przez strony postępowania mediacyjnego, staje się

kluczem do osiągnięcia porozumienia i zawarcia między nimi ugody¹⁶.

W świetle przedstawionych wyników badań empirycznych zaznacza się, iż autorytet mediatora może mieć ogromne znaczenie w procesie mediacji i przyczynić się w efekcie do zawarcia ugody pomiędzy stronami postępowania. Dzieję się tak za sprawą różnego sposobu oddziaływań na osoby uczestniczące w mediacji i w efekcie zmiany ich wzajemnych relacji. Mediator poprzez swój autorytet pomaga w zrozumieniu postaw i oczekiwań, ukazuje kierunki działania i różne perspektywy patrzenia, czy też uczy rozwiązywania problemów i trudności życiowych. Ponadto motywuje do pozytywnych zmian i wyznaczania nowych celów oraz dostarcza pozytywnych wzorców.

Międzynarodowy Dzień Mediacji

W celu promowania i rozpowszechniania idei mediacji w Polsce, z inicjatywy Ministerstwa Sprawiedliwości co roku organizowany jest Międzynarodowy Tydzień Mediacji. W 2016 roku przypadł on na okres od 17-22 października i swoim zakresem obejmował różnorodne konferencje, seminaria, szkolenia i spotkania poświęcone tematyce mediacji. Na terenie całej Polski mediatorzy zachęcali dzieci, młodzież, dorosłych i starszych do wzięcia udziału w pogadankach i dyskusjach. Mediatorzy odpowiadali na pytania o istotę mediacji, jej przebieg, koszty i warunki uczestnictwa. Wszyscy zainteresowani tą problematyką mieli możliwość poznania specyfiki postępowania mediacyjnego, nie tylko w sprawach rodzinnych. Jak podaje Ministerstwo Sprawiedliwości „W ubiegłym roku z akcji skorzystało blisko 1100 dzieci i młodzieży (skierowane były do nich działania edukacyjne promujące mediację) oraz ok. 3000 osób dorosłych, z których znaczna część skorzystała z dyżuru mediatora”¹⁷.

Na szczególną uwagę zasługuje fakt, iż do akcji przyłączyło się wiele instytucji i środowisk. Byli to przede wszystkim przedstawiciele oświaty, pracownicy policji, organizacje pozarządowe, sądy i prokuratury, a także funkcjonariusze Służby Więziennej. Fakt ten wskazuje na ogromną potrzebę promowania mediacji w Polsce, a nade wszystko uświadamia, jak wiele należy jeszcze zmienić, aby jej idea nikomu nie była obca. I mimo, iż powstaje na ten temat coraz więcej publikacji popularnonaukowych, ulotek i plakatów informujących, czasopism poświęconych tej problematyce, to w dalszym ciągu zauważa się niedostateczny zasób wiedzy zwłaszcza u tych, którzy jak się okazuje – najbardziej jej potrzebują.

I tak oto, na przykładzie województwa świętokrzyskiego warto podkreślić, iż do wszelkich działań mających na celu promocję mediacji sądowej i pozasądowej włączyły się takie instytucje jak: Komendy Powiatowe Policji, Komendy Miejskie Policji, Sądy Rejonowe, Sąd Okręgowy, Powiatowe Centra Pomocy Rodzinie, Miejskie Ośrodki Pomocy Rodzinie, Krajowa Izba Mediatorów i rbitrów. Mediatorzy mieli możliwość przybliżenia zainteresowanym na czym polega proces mediacyjny i w jakich sytuacjach można z niego skorzystać. Niewątpliwie tego typu akcja sprawiła, że wielu ludzi miało szansę po raz pierwszy usłyszeć o mediacji. Jest to tym bardziej ważne, jeżeli potrzebowali oni porady specjalisty. Tego rodzaju konsultacje mogły stać się początkiem do wyjaśnienia wielu niedomówień między małżonkami, uzgodnieniu form kontaktu z dzieckiem, czy regulacji wzajemnych zobowiązań wynikających z założenia rodziny. Niemniej jednak nade wszystko mediacje służą oczyszczeniu emocji powstałych na skutek nerwów i stresu związanego z separacją, czy rozwodem.

Warto w tym momencie podkreślić, że sąd odsyła na mediację pary co do których zachodzi przypuszczenie, że istnieje szansa na uratowanie ich związku. Z rozmów z mediatorami prowadzącymi mediacje cywile można dowiedzieć się, że takich małżeństw jest bardzo dużo. Nierzadko wydaje się, że przytłacza ich pierwszy napotkany problem z którym sami nie po-

¹⁶ I. Wolańska, *Studenci o autorytecie mediatora*, [w:] *Autorytet: wczoraj, dziś, jutro*, J. Zimny (red.), KUL, Stalowa Wola 2014, s. 963-965.

¹⁷ <https://www.ms.gov.pl/pl/dzialalnosc/mediacje/miedzynarodowy-dzien-mediacji-2016rok/news,8705,ruszyl-kolejny-tydzien-mediacji.html>, [data dostępu: 29.10. 2016].

trafią sobie poradzić. Przerasta ich sytuacja, w jakiej się znaleźli, mniej lub bardziej świadomie. Mediatorzy apelują, że ludzie, zwłaszcza młodzi nie potrafią ze sobą rozmawiać. Okazuje się, że w dalszym ciągu brakuje im kompetencji psychospołecznych takich jak: nawiązywania i podtrzymywania relacji międzyludzkich, rozwiązywania konfliktów interpersonalnych, radzenia sobie ze stresem. Trzeba jednak zaznaczyć, że coraz częściej młodzi ludzie myślą emocje z uczuciem. Pod wpływem emocji podejmują decyzje o zamążpójściu, zamieszkaniu ze sobą, urodzeniu dziecka. Niedługo potem okazuje się, że to, co wydawało się miłością, tak naprawdę nie miało nic wspólnego z uczuciem, które w swej naturze umacnia się wraz z upływem czasu, niosąc ze sobą trudy wyrzeczeń i lekcji stawiania czoła przeciwnościom losu.

Na szczególną uwagę w aspekcie omawianej problematyki zasługuje również Polskie Centrum Mediacji, dzięki któremu instytucja mediacji została wprowadzona do polskiego prawa. Stowarzyszenie to powstało w maju 2000 roku jako kontynuator działalności Zespołu ds. Wprowadzenia Mediacji w Polsce przy Stowarzyszeniu Penitencjarnym Patronat. Jako główny cel członkowie PCM stawiają sobie przede wszystkim promowanie idei sprawiedliwości naprawczej wśród sędziów i społeczności polskiej. Ważne jest bowiem, aby przedstawiciele wymiaru sprawiedliwości docenili korzyści płynące ze stosowania mediacji. Jak sami o sobie piszą „Polskie Centrum Mediacji jest największym polskim stowarzyszeniem skupiającym ponad 1000 mediatorów w ponad 50-ciu oddziałach i filiach w całym kraju”¹⁸. Od 1996 roku wydają czasopismo „Mediator” zrzeszające teoretyków i praktyków zajmujących się mediacjami. Szkolą mediatorów i uczestniczą w różnego rodzaju przedsięwzięciach, mających na celu promowanie idei mediacji i sprawiedliwości naprawczej. Z okazji Międzynarodowego Dnia Mediacji PCM rokrocznie organizuje konkurs pt. „Mediacja – najlepszy sposób na rozwiązanie konfliktu” ciesząc się ogromnym zainteresowaniem zwłaszcza wśród osób, które na co dzień mają do czynienia z mediacjami. Na uwagę zasługuje fakt, iż jedną z głównych nagród jest możliwość wzięcia udziału w bezpłatnym szkoleniu dla kandydatów na mediatorów.

Reasumując, ideę działalności PCM jej członkowie określają w następujący sposób „W swojej codziennej pracy widzimy pozytywne efekty, jakie mediacja daje osobom będących w sytuacji konfliktu. Czasami jest to możliwość przedstawienia swoich argumentów i wysłuchania drugiej osoby oddzielając emocje od problemu, innym razem polepszenie komunikacji, a bardzo często wypracowanie porozumienia i podpisanie ugody”¹⁹. Można zatem wnioskować, że mediacji potrafi zdziałać cuda, ale tylko wtedy, gdy postawy i chęci osób biorących w niej udział są autentyczne.

Zakończenie

Cytując klasyka niejednokrotnie zaznacza się, że życie każdemu pisze różne scenariusze. Nigdy tak naprawdę nie wiemy, jakie będą konsekwencje naszych decyzji i kiedy przyjdzie nam za nie płacić. Stąd też szczególnego znaczenia nabiera przekonanie, że za wyborem bliskiej osoby powinna stać przede wszystkim miłość i odpowiedzialność. W końcu nieprzypadkowo zawieramy małżeństwa i równie nieprzypadkowo świadomi jesteśmy, że dziecko spaja dwojga ludzi na całe życie. Wiadomo też, iż w dobie narastających przemian społecznych, gospodarczych i kulturowych rodzina staje się coraz mniej odporna na różnego rodzaju kryzysy. Nierzadko zdarza się, że pod wpływem przeciwności losu małżonkowie nie widzą żadnych szans na uratowanie ich związku. W wielu przypadkach mediacja jest nadzieją na poprawę kondycji rodziny poprzez wypracowanie propozycji ugodowych regulujących życie członków rodziny. Problemy finansowe, utrata pracy i długotrwałe bezrobocie, narastające konflikty między rodzicami, ich niewydolność wychowawcza, uzależnienia, przemoc i agresja, a przy tym osamotnienie, niezrozumienie i brak szacunku do bliskich to zaledwie namiastka tego, co

¹⁸ <http://www.mediator.org.pl/mediacjaczynicuda/5/>, [data dostępu: 29.10.2016]

¹⁹ <http://www.mediator.org.pl/mediacjaczynicuda/5/>, [data dostępu: 29.10.2016]

może się dziać za drzwiami najmniej spodziewanego z domów rodzinnych.

Konstatując, nic tak nie motywuje rodziców jak dobro dziecka. Decydując się na mediacje otrzymują niejako nadzieję na wyjście z sytuacji kryzysowej, w jakiej się znaleźli. W wielu przypadkach małżonkowie dostrzegają szansę na uratowanie ich związku a niemalże zawsze na polubowne dogadanie się w kwestiach regulujących wywiązywanie się z nadanych im ról ojca i matki. W tym aspekcie należy zwrócić uwagę na wielopłaszczyznowość problemów, z jakimi zderzają się polskie rodziny. Nierzadko bowiem spotykamy w codziennym życiu przypadki małżeństw, które istnieją tylko na papierze, wedle zasady „robimy to dla dobra naszego dziecka, żeby miało prawdziwą rodzinę”. Otóż nie trzeba nikogo przekonywać, że tego rodzaju poświęcenia prowadzą do niezliczonych sytuacji, w których to dziecko musi patrzeć, jak rodzice umiejętnie znoszą swoje towarzystwo, staje się świadkiem ich niepotrzebnych kłótni i podmiotem demaskującym ich prawdziwe intencje i uczucia. Nie można bowiem nikogo zmusić do miłości, a szczęścia w rodzinie kupić za wszelką cenę. W tym kontekście należałoby oddzielić problemy małżeńskie od problemów związanych z wychowaniem dziecka. To, że dwoje ludzi się rozwodzi nie oznacza, że konsekwencje za ich decyzje będzie ponosić ich dziecko. Okazuje się bowiem, że nie trzeba być idealnym mężem/idealną żoną, żeby być dobrym ojcem/dobłą matką. Jak życie uczy, to nie my wybieramy ludzi, lecz okoliczności nas wybierają. Nie raz może okazać się, że odnajdujemy się w roli rodzica, lecz niekoniecznie w roli partnera. I choć możemy być najlepszymi rodzicami na świecie, wcale to nie oznacza, że identycznie musi być w przypadku małżeństwa. Trzeba mieć ogromne szczęście spotykając na swojej drodze ukochaną i bliską osobę, a przede wszystkim umieć to docenić.

Streszczenie

W niniejszym artykule omówiono specyfikę mediacji w sprawach rodzinnych w dobie współczesnych przemian globalizacyjnych, ekonomicznych i społecznych. Należy bowiem wyjść z założenia, że instytucja mediacji wychodzi naprzeciw rodzinie doświadczającej różnorodnych kryzysów. Nie wolno zapominać, że rozpad rodziny będzie powodował dalekie konsekwencje w życiu każdego z jej członków, lecz nade wszystko skutkował będzie jej dysfunkcyjnością. Zauważono zatem, aby mediację potraktować jako narzędzie w wypracowaniu rozwiązań stanowiących niejako formę radzenia z sytuacją kryzysową. Celem niniejszego artykułu jest ukazanie roli mediacji w rozwiązywaniu problemów rodzinnych związanych z rozwodem i separacją małżonków, ze szczególnym uwzględnieniem dobra dziecka.

Słowa kluczowe: kryzys, mediacja, rodzina, rozwód

Mediations in family matters. A vision of better tomorrow

The article discusses characteristics of mediation in family matters in the times of globalisation and economic and social changes. It should be assumed that the institution of mediation goes towards a family experiencing various types of crisis. It must not be forgotten that a family breakdown will have deep consequences in each member's life but above all it will result in its dysfunction. Thus, it has been noticed that a mediation should be perceived as means of finding solutions that constitute, as it were, a form of dealing with crisis situation. This article's objective is to show a role of mediation in solving family problems resulting from divorce and separation with particular focus on the best interest of the child.

Keywords: crisis, mediation, family, divorce

Bibliografia

- Adamski F., *Socjologia małżeństwa i rodziny*, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa 1982.
 Beisert M., *Rozwód. Proces radzenia sobie z kryzysem*, Poznań 2000.
Black's Law Dictionary, West Publishing Company, Minneapolis 2001.
Kodeks Etyki Mediatora, Warszawa 2006.
 Kopalinski W., *Słownik wyrazów obcych i zwrotów obcojęzycznych*, Wiedza Powszechna,

Warszawa 1989.

Kuźelewski D., *Mediacja po nowelizacji kodeksu postępowania karnego - krok ku zwiększeniu roli konsensualizmu w polskim procesie karnym?*, [w:] *Problemy znowelizowanej procedury karnej*, Z. Sobolewski, G. Artymiak, C. Kłak (red.), Kantor Wydawniczy Zakamycze, Kraków 2004.

Moore Ch. W., *The mediation process. Practical strategies for resolving conflict*, San Francisco 1996 nr 2/2002.

Pospiszyl K., *O chronieniu więzi rodzinnych, które są siłą niezwykłą*, „Małżeństwo i rodzina”,

Przybyła-Basista H., *Proces mediacji rodzinnych-od teorii do praktyki*, „Mediator” 2002, nr 21.

Rękas A., *Mediacja na tle doświadczeń państw Unii Europejskiej*, „Mediator”, nr 25/2003.

Tyszka Z., *Rodzina*, [w:] W. Pomykało (red.), *Encyklopedia Pedagogiczna*, Fundacja Innowacja, Warszawa 1997.

Wolańska I., *Studenci o autorytecie mediatora*, [w:] *Autorytet: wczoraj, dziś, jutro*, J. Zimny (red.), KUL, Stalowa Wola 2014.

Wolańska I., *Studenci o autorytecie mediatora*, [w:] *Autorytet: wczoraj, dziś, jutro*, J. Zimny (red.), KUL, Stalowa Wola 2014.

Źródła internetowe:

<http://www.mediator.org.pl/mediacjaczynicuda/5/>, [data dostępu: 29.10.2016]

<https://www.ms.gov.pl/pl/dzialalnosc/mediacje/miedzynarodowy-dzien-mediacji-2016rok/news,8705,ruszyl-kolejny-tydzien-mediacji.html>, [data dostępu: 29.10.2016].

Akty prawne:

Ustawa z 28 lipca 2005 roku o zmianie Kodeksu Postępowania Cywilnego oraz niektórych innych ustaw, Dz. U. 2005 nr 172, poz. 1048.

Rozporządzenie Ministra Gospodarki i Pracy z dnia 8 grudnia 2004 roku w sprawie klasyfikacji zawodów i specjalności na potrzeby rynku pracy, Dz. U. 2004 nr 265, poz. 2644 ze zm.

Międzynarodowe Spotkanie Pracowników i Studentów w Tarnopolu na Ukrainie
Podpisanie Umowy o współpracy wzajemnej pomiędzy Polską, Słowacją a Ukrainą.